Komitet do spraw
Pożytku Publicznego

RAMOWA KONCEPCJA

Strategii Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Aktywne, silne i odporne społeczeństwo obywatelskie filarem rozwoju i bezpieczeństwa państwa

Warszawa, listopad 2026

Spis treści

Wprowadzenie do ramowej koncepcji Strategii Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego 4

Definicja społeczeństwa obywatelskiego na potrzeby Strategii 5

Definicja dialogu obywatelskiego 5

Wizja rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w oparciu o Strategię 5

Główne Cele Strategii 7

Aktywne Społeczeństwo Obywatelskie 7

Silne Społeczeństwo Obywatelskie 7

Odporne Społeczeństwo Obywatelskie 8

1. Aktywne Społeczeństwo Obywatelskie 10

1.1. Rozwój edukacji obywatelskiej 11

1.2. Rozwój wolontariatu 11

1.3. Podnoszenie poziomu zaufania społecznego i spójności społecznej 12

1.4. Rozwój obywatelskiego dialogu, partycypacji i nowych form aktywności obywatelskiej 12

1.5. Rozwój lokalnej infrastruktury i narzędzi sprzyjających aktywności obywatelskiej 13

2. Silne Społeczeństwo Obywatelskie 15

2.1. Budowanie stabilności finansowej organizacji i wspieranie dywersyfikacji źródeł ich finansowania 16

2.2. Doskonalenie systemu zlecania zadań publicznych 16

2.3. Wspieranie profesjonalizacji, rozwoju organizacyjnego i podnoszenie trwałości organizacji społeczeństwa obywatelskiego 17

2.4. Wyrównywanie szans wynikających z uwarunkowań terytorialnych i rozwój organizacji lokalnych 17

2.5. Rozwój partnerstwa publiczno-społecznego i doskonalenie współpracy administracji publicznej z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego 18

3. Odporne Społeczeństwo Obywatelskie 19

3.1. Zwiększenie udziału organizacji społeczeństwa obywatelskiego w systemie ochrony ludności i obrony cywilnej oraz zarządzania kryzysowego, wspieranie samoorganizacji społeczności lokalnych i powstawania sieci pomocy sąsiedzkiej 19

3.2. Rozwój wolontariatu kryzysowego 20

3.3. Budowanie zdolności organizacji i wspólnot lokalnych do reagowania na sytuacje kryzysowe oraz długotrwałe zagrożenia 21

System realizacji Strategii 22

Instytucja zarządzająca i koordynująca 22

Udział przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego w zarządzaniu Strategią na poziomie centralnym....23
Współpraca i koordynacja na poziomie regionalnym i lokalnym....23
Finansowanie Strategii....23
Monitorowanie i ewaluacja Strategii....24

Wprowadzenie do ramowej koncepcji Strategii Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Przygotowanie projektu Strategii Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego to inicjatywa zmierzająca do wyznaczenia i zaplanowania długofalowych kierunków działań państwa na rzecz rozwoju aktywności społeczeństwa obywatelskiego, wzmacniania organizacji społeczeństwa obywatelskiego i budowania odporności wspólnot lokalnych, społeczeństwa oraz państwa. Przedstawiana ramowa koncepcja Strategii prezentuje główne założenia planowanego dokumentu oraz wyznaczone cele, priorytety i kierunki zamierzonych interwencji strategicznych.

Strategia Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego stanowi odpowiedź na wyzwania zidentyfikowane w przeprowadzonej diagnozie stanu społeczeństwa obywatelskiego w Polsce, postulaty zgłoszone przez uczestników procesu prekonsultacyjnego zainicjowanego przez Komitet do spraw Pożytku Publicznego oraz uwzględnia głosy przedstawicieli sektora obywatelskiego prezentowane na przestrzeni ostatnich lat w różnych debatach i publikacjach.

Powstały na tej bazie obraz pokazuje, że polskie społeczeństwo obywatelskie dysponuje znacznym potencjałem mobilizacyjnym i organizacyjnym, jednak jego rozwój ograniczają przede wszystkim:

- niski poziom kapitału społecznego i zaufania,
- niestabilność finansowa organizacji społeczeństwa obywatelskiego,
- nierówności rozwojowe pomiędzy organizacjami,
- przeciążenie liderów społecznych,
- niedostatecznie partnerskie relacje pomiędzy państwem i społeczeństwem obywatelskim.

Jednocześnie rosnące znaczenie procesów cyfryzacji, zmian demograficznych i zagrożeń kryzysowych wymaga budowania nowego modelu zaangażowania państwa w rozwój społeczeństwa obywatelskiego. Dotychczasowa formuła wspierania aktywności obywatelskiej oraz współpracy administracji publicznej ze społeczeństwem obywatelskim ogniskowała się na finansowaniu projektów zlecanych organizacjom. Wymaga ona niezbędnej korekty w kierunku wzmacniania ich trwałości i sprawności instytucjonalnej, rozwoju kapitału społecznego oraz zdolności społeczeństwa obywatelskiego do współtworzenia polityk publicznych i budowania odporności państwa.

Ramowa koncepcja Strategii opiera się na założeniu, że aktywne, silne i odporne społeczeństwo obywatelskie jest fundamentem nowoczesnego państwa. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego nie jest celem samym w sobie, lecz środkiem prowadzącym do wzrostu kapitału społecznego, poprawy jakości współzarządzania sprawami publicznymi oraz zwiększenia zdolności państwa i wspólnot lokalnych do radzenia sobie z wyzwaniami, kryzysami i zagrożeniami.

Koncepcja Strategii opiera się na trzech wzajemnie powiązanych celach strategicznych:

- wspieraniu rozwoju aktywności obywatelskiej,
- wzmacnianiu potencjału organizacji społeczeństwa obywatelskiego i rozwoju ich współpracy z sektorem publicznym,
- budowaniu i wzmacnianiu odporności społecznej.

Cele te tworzą logiczny i komplementarny model rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, w którym aktywność obywateli stanowi fundament, silne organizacje są narzędziem skutecznego działania i współpracy, a odporność społeczna jest efektem obywatelskiej troski i zdolności do wspólnego reagowania na pojawiające się wyzwania.

Definicja społeczeństwa obywatelskiego na potrzeby Strategii

Społeczeństwo obywatelskie to aktywni obywatele oraz tworzone przez nich organizacje, grupy, ruchy i inicjatywy, podejmujący dobrowolną i autonomiczną aktywność na rzecz wspólnych potrzeb, wartości i dobra wspólnego. Aktywne, silne i odporne społeczeństwo obywatelskie buduje kapitał społeczny i więzi wspólnotowe, wzmacnia demokrację i uczestnictwo obywatelskie oraz zwiększa zdolność wspólnot lokalnych i państwa do skutecznego reagowania na wyzwania i sytuacje kryzysowe.

Społeczeństwo obywatelskie odzwierciedla praktyczną możliwość uczestniczenia obywateli w życiu publicznym oraz prawo do współkształtowania rozwoju społecznego, gospodarczego i demokratycznego państwa. Jego istotą jest zdolność do samoorganizacji, współpracy, reprezentowania interesów społecznych, wywierania wpływu na sprawy publiczne, wykorzystywania narzędzi demokracji partycypacyjnej i deliberatywnej, a także podejmowania różnych form odpowiedzialności za wspólnotę.

Silne społeczeństwo obywatelskie dysponuje trwałym potencjałem organizacyjnym, społecznym i instytucjonalnym, który zapewnia mu sprawczość i możliwość skutecznego działania. Społeczeństwo obywatelskie odporne potrafi adaptować się do zmieniających się warunków, przeciwstawiać się zagrożeniom i dezintegracji społecznej oraz podtrzymywać swoją aktywność i zdolność działania w sytuacjach kryzysowych.

Definicja dialogu obywatelskiego

Dialog obywatelski to trwały, otwarty i partnerski proces udziału obywateli oraz organizacji społeczeństwa obywatelskiego w kształtowaniu i realizacji polityk publicznych.

Opiera się na wzajemnym szacunku, niezależności uczestników, różnorodności poglądów, dostępności i przejrzystości. Zapewnia możliwość wyrażania potrzeb, przedstawiania stanowisk, w tym krytycznych, oraz rzeczywistego wpływu na decyzje publiczne, z poszanowaniem prawa do różnicy zdań i obowiązkiem przekazywania informacji zwrotnej.

Wizja rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w oparciu o Strategię

Polska staje się państwem o wysokim kapitale społecznym, znaczącej aktywności i zaangażowaniu obywateli na rzecz dobra wspólnego oraz silnych wspólnotach lokalnych. Obywatele aktywnie uczestniczą w życiu publicznym, ufają sobie nawzajem i angażują się w rozwój swoich społeczności. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego są stabilne instytucjonalnie, profesjonalne i innowacyjne, zdolne do reprezentowania interesów społecznych, realizacji zadań publicznych, a relacje pomiędzy administracją publiczną i sektorem obywatelskim opierają się na partnerstwie, współodpowiedzialności oraz współtworzeniu polityk publicznych. Potencjał i zasoby społeczeństwa obywatelskiego pełnią rolę ważnego czynnika rozwojowego państwa oraz jednego z filarów budowania odporności społecznej i bezpieczeństwa.

Strategia zakłada, że rozwój aktywności obywateli i ich zaangażowania na rzecz dobra wspólnego oraz wzmacnianie siły i potencjału organizacji społeczeństwa obywatelskiego

zwiększają jakość i efektywność współzarządzania sprawami publicznymi, a to w konsekwencji buduje odporność społeczną i instytucjonalną wspólnot lokalnych i państwa na kryzysy oraz zagrożenia.

Główne Cele Strategii

Aktywne Społeczeństwo Obywatelskie

Aktywność obywateli jest podstawowym warunkiem rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. To dzięki zaangażowaniu mieszkańców w sprawy lokalne, ich działalności społecznej, podejmowanemu wolontariatowi, dialogowi obywatelskiemu i współpracy na rzecz wspólnych celów powstają więzi społeczne budujące zaufanie oraz kapitał społeczny.

Celem interwencji w tym obszarze jest tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi aktywności obywatelskiej w każdej społeczności i na każdym etapie życia obywateli. Planowane kierunki działań obejmują rozwój edukacji obywatelskiej, wspieranie rozwoju wolontariatu, wzmacnianie spójności społecznej, przeciwdziałanie wykluczeniu oraz rozwój nowych form uczestnictwa, w tym partycypacji cyfrowej. Szczególne znaczenie ma tu wspieranie samoorganizacji społecznej i wszelkich inicjatyw obywatelskich, rozwój lokalnej infrastruktury sprzyjającej aktywności obywatelskiej i umożliwiającej mieszkańcom wspólne działanie oraz współdecydowanie o sprawach publicznych.

Logika interwencji opiera się na założeniu, że wzrost aktywności obywateli prowadzi do zwiększenia kapitału społecznego i gotowości do współpracy, co stanowi fundament zarówno skutecznego współzarządzania sprawami publicznymi, jak i budowania odporności społecznej. Wysoki poziom aktywności obywatelskiej daje trwałe podstawy rozwoju społecznego, gospodarczego i demokratycznego państwa.

Silne Społeczeństwo Obywatelskie

Siła społeczeństwa obywatelskiego warunkowana jest przede wszystkim poziomem i jakością jego samoorganizacji. Silne społeczeństwo obywatelskie wymaga form organizacyjnych zdolnych do trwałego i profesjonalnego działania, reprezentowania potrzeb społecznych oraz współpracy z instytucjami publicznymi. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego stanowią kluczowy mechanizm angażowania obywateli w procesy publiczne, dostarczania usług społecznych oraz współtworzenia rozwiązań odpowiadających na potrzeby wspólnot lokalnych i całego społeczeństwa.

Wspierająca interwencja państwa wobec samoorganizującego się społeczeństwa obywatelskiego to przede wszystkim zapewnienie sprzyjających warunków do powstawania i funkcjonowania stabilnych, profesjonalnych i zdolnych do rozwoju organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Silne organizacje skutecznie reprezentują interesy społeczne, angażują obywateli oraz współuczestniczą w realizacji zadań publicznych, zwiększają jakość dialogu obywatelskiego oraz przyczyniają się do lepszego projektowania i wdrażania polityk publicznych. Działają one jako równorzędny partner administracji centralnej, samorządów, środowisk naukowych i biznesu podnosząc skuteczność współzarządzania sprawami publicznymi oraz zdolność państwa do odpowiadania na potrzeby obywateli.

Logika interwencji w tym obszarze opiera się na wzmacnianiu potencjału instytucjonalnego, organizacyjnego, kadrowego i finansowego organizacji społeczeństwa obywatelskiego, a także rozwijaniu trwałych mechanizmów współpracy międzysektorowej. Większa stabilność i profesjonalizacja organizacji społeczeństwa obywatelskiego prowadzą do wzrostu jakości współrządzenia i współodpowiedzialności za rozwój kraju. Proponowane działania mają na celu profesjonalizację sektora organizacji społeczeństwa obywatelskiego, rozwój ich potencjału

i kompetencji, transformację cyfrową oraz wyrównywanie szans rozwojowych organizacji funkcjonujących na obszarach o słabszym potencjale instytucjonalnym.

Odporne Społeczeństwo Obywatelskie

Społeczeństwo odporne to społeczeństwo, które skutecznie radzi sobie z kryzysami i zagrożeniami w obszarze bezpieczeństwa publicznego oraz szybko dostosowuje się do zmieniających się warunków, zachowując zdolność do działania na rzecz dobra wspólnego. Obywatele i ich organizacje współpracują ze sobą oraz z instytucjami publicznymi w roli partnerów, tworząc trwałe mechanizmy wzajemnego wsparcia, solidarności i mobilizacji zasobów w sytuacjach nadzwyczajnych.

Współczesne zagrożenia, takie jak kryzysy humanitarne, klęski żywiołowe, zagrożenia hybrydowe, dezinformacja, groźba wojen i ataków terrorystycznych czy długotrwałe wyzwania społeczne i demograficzne, wymagają aktywnego udziału społeczeństwa obywatelskiego w budowaniu bezpieczeństwa i odporności zarówno samych organizacji, jak i państwa. Istotnym zasobem stają się w takich sytuacjach zdolność do samoorganizacji, wzajemnej pomocy, kompetencje i skuteczność liderów, sprawność lokalnych sieci współpracy oraz poziom gotowości do działania w sytuacjach zagrożeń i kryzysów.

Logika interwencji w tym obszarze opiera się na rozwijaniu zdolności samoorganizacji społecznej, wolontariatu kryzysowego, współpracy lokalnej oraz udziału organizacji społeczeństwa obywatelskiego w działaniach związanych z ochroną ludności i obroną cywilną czy zarządzaniem kryzysowym. Aktywni obywatele oraz silne organizacje społeczeństwa obywatelskiego ułatwiają szybkie mobilizowanie lokalnych zasobów, zwiększają zdolność społeczeństwa do adaptacji, reagowania i odbudowy po sytuacjach kryzysowych, tworząc trwałe podstawy odporności państwa i jego lokalnych społeczności.

Ramowa koncepcja Strategii Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

CEL STRATEGICZNY: Aktywne społeczeństwo obywatelskie

PRIORYTETY

- Rozwój edukacji obywatelskiej
- Rozwój wolontariatu
- Podnoszenie poziomu zaufania społecznego i spójności społecznej
- Rozwój obywatelskiego dialogu, partycypacji i nowych form aktywności obywatelskiej
- Rozwój lokalnej infrastruktury i narzędzi sprzyjających aktywności obywatelskiej

CEL STRATEGICZNY: Silne społeczeństwo obywatelskie

PRIORYTETY

- Budowanie stabilności finansowej organizacji i wspieranie dywersyfikacji źródeł ich finansowania
- Doskonalenie systemu zlecania zadań publicznych
- Wspieranie profesjonalizacji, rozwoju organizacyjnego i podnoszenie trwałości organizacji społeczeństwa obywatelskiego
- Wyrównywanie szans wynikających z uwarunkowań terytorialnych i rozwój organizacji lokalnych
- Rozwój partnerstwa publiczno-społecznego i doskonalenie współpracy administracji publicznej z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego

CEL STRATEGICZNY: Odporne społeczeństwo obywatelskie

PRIORYTETY

- Zwiększenie udziału organizacji społeczeństwa obywatelskiego w systemie ochrony ludności i obrony cywilnej oraz zarządzania kryzysowego, wspieranie samoorganizacji społeczności lokalnych i powstawania sieci pomocy sąsiedzkiej
- Rozwój wolontariatu kryzysowego
- Budowanie zdolności organizacji i wspólnot lokalnych do reagowania na sytuacje kryzysowe oraz długotrwałe zagrożenia

1. Aktywne Społeczeństwo Obywatelskie

Priorytet	Kierunek działania
1.1. Rozwój edukacji obywatelskiej. 	Wspieranie rozwoju ustawicznej edukacji obywatelskiej dla wszystkich grup wiekowych.
	Wspieranie innowacji i programów praktycznego uczenia samorządności i partycypacji w szkołach i uczelniach.
	Budowanie kompetencji obywatelskich, społecznych i umiejętności współdziałania.
1.2. Rozwój wolontariatu. 	Wspieranie rozwoju wolontariatu systematycznego, jego organizatorów i koordynatorów.
	Wspieranie rozwoju wolontariatu kompetencyjnego, specjalistycznego, szkolnego i akademickiego.
	Wspieranie rozwoju nowych form wolontariatu i różnorodnych ścieżek angażowania się w wolontariat.
1.3. Podnoszenie poziomu zaufania społecznego i spójności społecznej. 	Wspieranie lokalnych inicjatyw obywatelskich i zwiększanie dostępności usług społecznych blisko miejsca zamieszkania.
	Rozwój programów integracyjnych, międzypokoleniowych oraz rozwój mediów obywatelskich wspierających dialog i integrujących społeczności.
	Rozwój programów wspierających aktywność i integrację grup o niskim poziomie uczestnictwa społecznego oraz zagrożonych wykluczeniem, w tym wykluczeniem cyfrowym.
1.4. Rozwój obywatelskiego dialogu, partycypacji i nowych form aktywności obywatelskiej. 	Rozwój narzędzi usprawniających procesy konsultacji społecznych, paneli i debat obywatelskich, demokracji bezpośredniej i innych form dialogu z obywatelem.
	Wspieranie wykorzystania AI i nowych technologii dla rozwoju aktywności obywatelskiej.
	Wspieranie rozwoju demokracji partycypacyjnej oraz wzmacnianie roli rad i zespołów doradczych.

1.5. Rozwój lokalnej infrastruktury i narzędzi sprzyjających aktywności obywatelskiej. 	Wspieranie tworzenia oraz wzmacnianie istniejących lokalnych partnerstw na rzecz rozwoju aktywności obywatelskiej.
	Wspieranie rozwoju infrastruktury i zasobów umożliwiających aktywność obywateli i ich organizacji.
	Wspieranie rozwoju obywatelskiej aktywności kulturalnej, sportowej oraz promującej lokalne dziedzictwo i tradycje.

1.1. Rozwój edukacji obywatelskiej

Aktywne społeczeństwo obywatelskie opiera się na obywatelach posiadających wiedzę, umiejętności i prezentujących postawy umożliwiające świadome, zaangażowane i odpowiedzialne uczestnictwo w życiu społecznym. Edukacja obywatelska to proces rozwijania tejże wiedzy, kompetencji, postaw i wartości. Obejmuje ona zarówno przekazywanie wiedzy na temat funkcjonowania państwa, samorządu terytorialnego, demokracji, praw człowieka i społeczeństwa obywatelskiego, jak również kształtowanie umiejętności niezbędnych do współpracy, dialogu, rozwiązywania problemów oraz angażowania się w działania na rzecz wspólnot lokalnych i dobra wspólnego. Edukacja obywatelska ma charakter ustawiczny i obejmuje wszystkie grupy wiekowe. Jest realizowana zarówno w systemie edukacji formalnej, jak i poprzez uczenie się pozaformalne i nieformalne. Obejmuje nie tylko przekazywanie wiedzy czy rozwój umiejętności, ale także tworzenie warunków do zdobywania praktycznych doświadczeń związanych z samorządnością, partycypacją i szeroko rozumianą działalnością obywatelską.

Realizacja priorytetu będzie koncentrować się na wspieraniu ustawicznej edukacji obywatelskiej dla wszystkich grup wiekowych, rozwoju innowacyjnych programów praktycznego uczenia samorządności i partycypacji oraz wzmacnianiu kompetencji obywatelskich, społecznych i umiejętności współdziałania. Efektem działań powinien być wzrost świadomości obywatelskiej, większa gotowość do angażowania się w sprawy publiczne oraz rozwój aktywnych postaw obywatelskich.

1.2. Rozwój wolontariatu

Wolontariat stanowi jedną z form aktywności obywatelskiej i praktycznego, bezpośredniego zaangażowania na rzecz dobra wspólnego. Opiera się on na dobrowolnym i nieodpłatnym podejmowaniu działań na rzecz innych osób, społeczności lokalnych, organizacji społeczeństwa obywatelskiego lub innych instytucji i podmiotów. Jest wyrazem odpowiedzialności za wspólnotę oraz gotowości do współdziałania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, odpowiadania na potrzeby otoczenia i stymuluje podejmowanie wspólnych inicjatyw. Wolontariat odgrywa istotną rolę w budowaniu kapitału społecznego, wzmacnianiu więzi międzyludzkich oraz rozwijaniu zaufania i solidarności społecznej. Sprzyja współpracy, integracji społecznej i rozwojowi aktywnych, odpornych wspólnot. Umożliwia również zdobywanie i rozwijanie kompetencji społecznych, obywatelskich i zawodowych, takich jak umiejętność pracy zespołowej, komunikacji, organizacji działań czy przywództwa, a dla wielu osób stanowi pierwszy krok do szerszego uczestnictwa w życiu społecznym i obywatelskim, prowadząc do

większego zaangażowania w działalność organizacji, realizację inicjatyw lokalnych oraz inne formy aktywności obywatelskiej.

Realizacja priorytetu będzie ukierunkowana na popularyzację aktywności wolontariackiej, rozwój wolontariatu systematycznego, kompetencyjnego, specjalistycznego, szkolnego i akademickiego, a także wspieranie rozwoju nowych form wolontariatu i różnorodnych ścieżek angażowania się w wolontariat. Efektem działań powinno być zwiększenie liczby osób angażujących się w działania na rzecz wspólnot lokalnych i dobra wspólnego, wzrost dostępności różnorodnych form wolontariatu oraz wzmocnienie jego roli jako trwałego elementu aktywności obywatelskiej na poziomie wspólnotowym, lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim.

1.3. Podnoszenie poziomu zaufania społecznego i spójności społecznej

Zaufanie społeczne, solidarność i spójność społeczna są kluczowymi warunkami rozwoju aktywnego społeczeństwa obywatelskiego i decydują o poziomie kapitału społecznego. Wzmacniają one zdolność obywateli do współpracy, samoorganizacji i wspólnego działania na rzecz dobra wspólnego, a także sprzyjają budowaniu silnych i zintegrowanych wspólnot lokalnych. Wysoki poziom zaufania ułatwia nawiązywanie relacji społecznych, podejmowanie wspólnych inicjatyw oraz angażowanie się w działalność organizacji społeczeństwa obywatelskiego i przedsięwzięcia służące społecznościom lokalnym. Współczesne społeczeństwa stoją przed wyzwaniami związanymi z postępującą indywidualizacją, polaryzacją społeczną, zmianami demograficznymi, migracjami czy choćby rozwojem technologii cyfrowych, które mogą zarówno wzmacniać, jak i osłabiać więzi społeczne. Dlatego istotnym zadaniem polityki publicznej jest tworzenie warunków sprzyjających budowie relacji opartych na wzajemnym szacunku, współpracy i poczuciu odpowiedzialności za wspólnotę. Szczególnego znaczenia nabiera wzmacnianie więzi społecznych, rozwijanie dialogu pomiędzy różnymi grupami i środowiskami oraz tworzenie przestrzeni sprzyjających spotkaniom, współdziałaniu i integracji osób reprezentujących różne środowiska, doświadczenia i grupy wiekowe.

Realizacja priorytetu będzie obejmować wspieranie lokalnych inicjatyw obywatelskich, rozwój programów integracyjnych i międzypokoleniowych, wzmacnianie dialogu społecznego oraz zwiększanie aktywności grup o niskim poziomie uczestnictwa społecznego i zagrożonych wykluczeniem. Ważnym elementem działań będzie również rozwój mediów obywatelskich oraz zwiększanie dostępności usług społecznych blisko miejsca zamieszkania. Efektem działań powinien być wzrost poziomu zaufania społecznego, większa integracja społeczności lokalnych oraz zwiększenie gotowości obywateli do współpracy i zaangażowania społecznego.

1.4. Rozwój obywatelskiego dialogu, partycypacji i nowych form aktywności obywatelskiej

Aktywne społeczeństwo obywatelskie wymaga skutecznych mechanizmów dialogu i współdecydowania, które umożliwiają obywatelom realny udział w kształtowaniu spraw publicznych. Partycypacja obywatelska wzmacnia poczucie współodpowiedzialności za rozwój wspólnot i państwa oraz zwiększa skuteczność i społeczną akceptację podejmowanych decyzji. Dzięki aktywnemu włączaniu obywateli w procesy decyzyjne możliwe jest lepsze rozpoznawanie potrzeb społecznych, budowanie zaufania do instytucji publicznych oraz tworzenie polityk publicznych bardziej odpowiadających oczekiwaniom mieszkańców.

Współczesne społeczeństwo obywatelskie oczekuje nie tylko dostępu do informacji, ale również realnych możliwości wpływania na decyzje dotyczące spraw lokalnych, regionalnych

i krajowych. Coraz większego znaczenia nabierają rozwiązania umożliwiające obywatelom współtworzenie polityk publicznych, zgłaszanie inicjatyw, uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz monitoring i ocenę funkcjonowania instytucji publicznych. Rozwój dialogu obywatelskiego powinien zatem prowadzić do budowy trwałych mechanizmów współpracy pomiędzy obywatelami, organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, samorządami i administracją rządową.

Realizacja priorytetu będzie koncentrować się na rozwoju narzędzi konsultacji społecznych, debat i paneli obywatelskich, wspieraniu demokracji partycypacyjnej oraz wzmacnianiu roli rad i zespołów inicjatywnych lub opiniujących. Istotnym kierunkiem działań będzie także wykorzystanie sztucznej inteligencji i nowych technologii na rzecz rozwoju aktywności obywatelskiej. Efektem działań powinno być zwiększenie udziału obywateli w procesach decyzyjnych, rozwój nowoczesnych form zaangażowania obywatelskiego, umocnienie dialogu między obywatelami a instytucjami publicznymi oraz wzrost zaufania społecznego do procesów demokratycznych.

1.5. Rozwój lokalnej infrastruktury i narzędzi sprzyjających aktywności obywatelskiej

Aktywność obywatelska wymaga odpowiednich warunków organizacyjnych, infrastrukturalnych i społecznych. Dostęp do przestrzeni, infrastruktury i zasobów publicznych oraz funkcjonujących sieci lokalnej współpracy umożliwia obywatelom i ich organizacjom podejmowanie działań społecznych oraz rozwijanie inicjatyw służących lokalnym wspólnotom. O skali i trwałości zaangażowania obywatelskiego decydują nie tylko motywacja i kompetencje mieszkańców, ale również istnienie odpowiedniego zaplecza pozwalającego na organizowanie spotkań, realizację przedsięwzięć społecznych, wymianę doświadczeń oraz nawiązywanie partnerstw. Brak odpowiednich warunków jest istotną barierą ograniczającą rozwój aktywności obywatelskiej. Szczególnie istotne jest przeciwdziałanie nierównościom terytorialnym w dostępie do infrastruktury społecznej i obywatelskiej. Ograniczona dostępność miejsc spotkań, instytucji kultury, przestrzeni współpracy czy lokalnych organizacji wsparcia może prowadzić do poczucia pomijania i osłabienia wpływu mieszkańców na sprawy publiczne. W konsekwencji różnice rozwojowe pomiędzy poszczególnymi obszarami mogą przekładać się nie tylko na poziom aktywności społecznej, ale również na zaufanie do instytucji publicznych, poczucie przynależności do wspólnoty politycznej oraz gotowość do uczestnictwa w procesach demokratycznych. Zanik infrastruktury społecznej i związany z tym brak możliwości wymiany poglądów „na żywo” prowadzi w konsekwencji do rozprzestrzeniania dezinformacji, polaryzacji i otwiera drogę populizmom.

Współczesne społeczeństwo obywatelskie potrzebuje dostępnej i różnorodnej infrastruktury wspierającej aktywność mieszkańców, obejmującej zarówno miejsca spotkań i integracji, jak i rozwiązania organizacyjne, finansowe, informacyjne oraz technologiczne. Lokalne centra aktywności obywatelskiej lub centra organizacji pozarządowych, świetlice, biblioteki, obiekty sportowe, oświatowe i kulturalne, przestrzenie współdzielone czy platformy cyfrowe stanowią ważne elementy ekosystemu wspierającego zaangażowanie obywateli. Dzięki nim możliwe jest nie tylko prowadzenie działalności społecznej, ale także budowanie relacji, rozwijanie współpracy oraz wzmacnianie zdolności społeczności lokalnych do samoorganizacji.

Realizacja priorytetu będzie obejmować wspieranie rozwoju lokalnej infrastruktury społeczeństwa obywatelskiego, miejsc aktywności obywatelskiej oraz rozwiązań ułatwiających współpracę mieszkańców, organizacji społeczeństwa obywatelskiego i instytucji publicznych.

Wzmacniane będą także lokalne systemy wsparcia dla aktywności obywatelskiej i inicjatyw oddolnych. Rezultatem realizacji priorytetu będzie poprawa warunków rozwoju aktywności obywatelskiej, zwiększenie dostępności infrastruktury wspierającej zaangażowanie społeczne oraz wzmocnienie potencjału wspólnot lokalnych do zaangażowania obywateli w działania na rzecz dobra wspólnego. Działania te będą również sprzyjać wzmacnianiu spójności społecznej i demokratycznej pomiędzy różnymi regionami i wspólnotami lokalnymi.

2. Silne Społeczeństwo Obywatelskie

Priorytet	Kierunek działania
2.1. Budowanie stabilności finansowej organizacji i wspieranie dywersyfikacji źródeł ich finansowania. 	Wspieranie rozwoju finansowania wieloletniego, systemu grantów instytucjonalnych oraz finansowania kosztów pośrednich i infrastrukturalnych.
	Wspieranie rozwoju filantropii indywidualnej i korporacyjnej, crowdfundingu i różnorodnych form fundraisingu, a także mechanizmów podatkowych dla darczyńców.
	Wspieranie rozwoju ekonomii społecznej.
2.2. Doskonalenie systemu zlecania zadań publicznych. 	Upowszechnienie umów wieloletnich.
	Uproszczenie procedur konkursowych i cyfryzacja konkursów.
	Zmiana systemu rozliczania na rezultaty zamiast kosztów.
2.3. Wspieranie profesjonalizacji, rozwoju instytucjonalnego i podnoszenie trwałości organizacji społeczeństwa obywatelskiego. 	Wspieranie liderów społeczeństwa obywatelskiego oraz kluczowych kadr dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego.
	Wspieranie federalizowania i sieciowania organizacji oraz tworzenia partnerstw między nimi.
	Wspieranie rozwoju kompetencji cyfrowych i rozwoju serwisów informacyjnych prezentujących działalność organizacji.
2.4. Wyrównywanie szans wynikających z uwarunkowań terytorialnych i rozwój organizacji lokalnych. 	Rozwój mikrograntów i regrantingu na poziomie regionalnym oraz lokalnym.
	Wspieranie nowych organizacji lokalnych i ich liderów oraz wspieranie inicjatyw nieformalnych.
	Wspieranie rozwoju organizacji na terenach wiejskich oraz w małych miastach i przeciwdziałanie skutkom wykluczenia transportowego.

2.5. Rozwój partnerstwa publiczno-społecznego i doskonalenie współpracy administracji publicznej z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego. 	Wypracowanie systemu standardów współpracy i upowszechnianie modelu partnerstwa publiczno-społecznego.
	Wspieranie szkoleń doskonalących współpracę między administracją publiczną a organizacjami oraz praktykę współtworzenia programów współpracy.
	Rozwój klauzul społecznych i zwiększanie udziału organizacji w rynku zamówień publicznych.

2.1. Budowanie stabilności finansowej organizacji i wspieranie dywersyfikacji źródeł ich finansowania

Stabilność finansowa jest jednym z podstawowych warunków siły i trwałości organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Organizacje dysponujące przewidywalnymi i zróżnicowanymi źródłami finansowania mogą skutecznie planować swoją działalność, rozwijać potencjał instytucjonalny, inwestować w kadry i infrastrukturę oraz realizować działania odpowiadające na długofalowe potrzeby społeczne. Nadmierne uzależnienie od pojedynczych źródeł finansowania lub krótkookresowych projektów ogranicza natomiast możliwości rozwoju oraz zmniejsza zdolność organizacji do reagowania na aktualne wyzwania i potrzeby społeczne.

Budowanie silnego społeczeństwa obywatelskiego wymaga tworzenia warunków sprzyjających finansowej samodzielności i odporności organizacji. Szczególne znaczenie ma rozwój zróżnicowanych mechanizmów finansowania, obejmujących zarówno środki publiczne, jak i filantropię indywidualną czy korporacyjną, działalność ekonomiczną organizacji oraz różnorodne formy pozyskiwania środków od obywateli i przedsiębiorców. Takie podejście zwiększa niezależność organizacji oraz wzmacnia ich zdolność do realizowania misji i celów statutowych.

Realizacja priorytetu będzie obejmować wspieranie rozwoju finansowania wieloletniego, grantów instytucjonalnych oraz finansowania kosztów pośrednich i infrastrukturalnych, rozwój filantropii, fundraisingu i mechanizmów podatkowych wspierających darczyńców, a także wzmacnianie ekonomii społecznej. Efektem działań powinno być zwiększenie stabilności finansowej organizacji, większa dywersyfikacja źródeł ich finansowania oraz wzrost zdolności organizacji do prowadzenia długofalowej działalności na rzecz społeczności lokalnych i całego społeczeństwa.

2.2. Doskonalenie systemu zlecania zadań publicznych

Zlecanie organizacjom społeczeństwa obywatelskiego realizacji zadań publicznych jest jednym z instrumentów współpracy państwa i samorządów ze społeczeństwem obywatelskim. Pozwala ono spożytkować doświadczenie, wiedzę i zakorzenienie organizacji w życiu i sprawach lokalnych społeczności, zwiększając skuteczność realizacji polityk publicznych oraz jakość świadczonych usług społecznych.

Dobrze funkcjonujący system zlecania zadań powinien sprzyjać partnerstwu, efektywności oraz długofalowemu rozwojowi organizacji społeczeństwa obywatelskiego, a w rezultacie podnoszeniu jakości życia społeczeństwa. Obecny model oparty jest w dużej mierze na

krótkoterminowych konkursach i procedurach koncentrujących się na rozliczaniu kosztów wykonywanych zadań. Ogranicza to możliwość strategicznego planowania działań i nie zawsze pozwala w pełni wykorzystywać potencjał organizacji. Rozwój nowoczesnego systemu zlecania zadań wymaga większego zaufania do organizacji społeczeństwa obywatelskiego, uproszczenia procedur oraz skoncentrowania oceny realizowanych działań na osiąganych rezultatach.

Realizacja priorytetu będzie ukierunkowana na upowszechnianie wieloletnich form finansowania zadań publicznych, upraszczanie i cyfryzację procedur konkursowych oraz rozwój modelu rozliczania opartego na osiąganych rezultatach. Owocem działań powinno być zwiększenie efektywności współpracy sektora publicznego i obywatelskiego, ograniczenie barier administracyjnych oraz poprawa jakości realizowanych zadań publicznych.

2.3. Wspieranie profesjonalizacji, rozwoju organizacyjnego i podnoszenie trwałości organizacji społeczeństwa obywatelskiego

Siła społeczeństwa obywatelskiego zależy nie tylko od liczby organizacji, ale przede wszystkim od ich zdolności do skutecznego i stabilnego działania. Współczesne organizacje społeczeństwa obywatelskiego funkcjonują w coraz bardziej złożonym otoczeniu społecznym, prawnym i technologicznym, co wymaga rozwijania kompetencji zarządczych, organizacyjnych, komunikacyjnych oraz cyfrowych. Szczególne znaczenie mają liderzy społeczni i osoby odpowiedzialne za codzienne funkcjonowanie organizacji. Od ich kompetencji i zaangażowania w dużej mierze zależy kondycja i rozwój organizacji.

Profesjonalizacja organizacji społeczeństwa obywatelskiego nie oznacza rezygnacji z ich społecznego i obywatelskiego charakteru, lecz wzmacnianie zdolności do skutecznej realizacji misji publicznej. Ważnym elementem tego procesu jest rozwój współpracy i sieciowania organizacji, wymiana doświadczeń, budowanie wspólnych standardów działania oraz wykorzystanie nowych technologii zwiększających efektywność, profesjonalizm i dostępność podejmowanej przez organizacje działalności pożytku publicznego.

Realizacja priorytetu będzie obejmować wspieranie liderów społeczeństwa obywatelskiego i kadr organizacji, rozwój współpracy partnerskiej, sieciowej i federacyjnej, a także wzmacnianie kompetencji cyfrowych oraz rozwój nowoczesnych narzędzi informacyjnych i komunikacyjnych. Efektem działań powinno być zwiększenie profesjonalizmu organizacji społeczeństwa obywatelskiego, poprawa ich zdolności organizacyjnej oraz wzrost trwałości instytucjonalnej całego sektora obywatelskiego.

2.4. Wyrównywanie szans wynikających z uwarunkowań terytorialnych i rozwój organizacji lokalnych

Funkcjonowanie i rozwój społeczeństwa obywatelskiego są mocno uwarunkowane specyfiką regionalną i lokalną tzn. istniejącą na danym obszarze sytuacją społeczno-ekonomiczną oraz innymi czynnikami charakteryzującymi dane społeczności. Doświadczenia wielu państw Unii Europejskiej pokazują, że aktywność obywatelska, zaufanie społeczne oraz uczestnictwo w procesach demokratycznych są silnie powiązane z warunkami życia i dostępnością instytucji oraz organizacji działających na poziomie lokalnym. Wzmacnianie potencjału organizacji w mniejszych miejscowościach i na obszarach o słabszych zasobach społecznych przyczynia się nie tylko do rozwoju lokalnych wspólnot, lecz także do budowania odporności demokratycznej, ograniczania poczucia marginalizacji oraz zwiększania udziału obywateli w życiu publicznym. Organizacje działające na obszarach wiejskich, w małych miastach oraz na

terenach o słabszym potencjale społecznym i ekonomicznym napotykają np. specyficzne bariery związane z ograniczonym dostępem do zasobów, infrastruktury, finansowania czy profesjonalnych kadr. Ogranicza to możliwości aktywności obywatelskiej i osłabia zdolność społeczności lokalnych do samoorganizacji.

Budowanie silnego społeczeństwa obywatelskiego wymaga działań zmierzających do wyrównywania szans rozwojowych i łagodzenia skutków niekorzystnych uwarunkowań terytorialnych. Szczególnego wsparcia potrzebują nieformalne inicjatywy oddolne, nowo powstające organizacje i lokalni liderzy, którzy często stanowią podstawę aktywności społecznej oraz budowania kapitału społecznego w społecznościach. Istotne znaczenie będzie miało docieranie do osób i środowisk rzadziej uczestniczących w życiu publicznym, w tym mieszkańców obszarów wiejskich, peryferyjnych i zagrożonych wykluczeniem komunikacyjnym.

Realizacja priorytetu będzie obejmować rozwój mechanizmów mikrograntowych i regrantingowych, wspieranie nowych organizacji i liderów lokalnych, a także działania wzmacniające aktywność obywatelską na terenach wiejskich oraz przeciwdziałające skutkom wykluczenia transportowego. Efektem działań powinny być wzrost spójności społecznej, zmniejszenie nierówności rozwojowych pomiędzy organizacjami, zwiększenie liczby inicjatyw lokalnych oraz wyrównywanie i wzmacnianie potencjału społeczeństwa obywatelskiego w całym kraju.

2.5. Rozwój partnerstwa publiczno-społecznego i doskonalenie współpracy administracji publicznej z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego

Nowoczesne państwo potrzebuje trwałej współpracy z obywatelami i ich organizacjami. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego dysponują szczegółową wiedzą o potrzebach społecznych, doświadczeniem w pracy z mieszkańcami oraz zdolnością do tworzenia innowacyjnych rozwiązań społecznych. Ich potencjał może być w pełni wykorzystany jedynie wtedy, gdy relacje z administracją publiczną opierają się na partnerstwie, wzajemnym zaufaniu i współodpowiedzialności za realizację celów publicznych.

Partnerstwo publiczno-społeczne powinno wykraczać poza finansowanie projektów czy zlecanie zadań publicznych, obejmując współtworzenie polityk publicznych, planowanie działań rozwojowych oraz wspólne rozwiązywanie problemów społecznych. Wymaga to rozwijania standardów współpracy, wzmacniania kompetencji i mechanizmów współpracy zarówno po stronie administracji publicznej, jak i w organizacjach społeczeństwa obywatelskiego, a także tworzenia rozwiązań umożliwiających skuteczny dialog i współdziałanie.

Realizacja priorytetu będzie obejmować rozwój standardów współpracy i partnerstwa publiczno-społecznego, wspieranie szkoleń i działań wzmacniających współpracę międzysektorową oraz zwiększanie udziału organizacji społeczeństwa obywatelskiego w wykonywaniu usług społecznych i rynku zamówień publicznych. Efektem działań powinno być pogłębienie współpracy administracji publicznej z organizacjami, wzrost jakości współtworzenia polityk publicznych oraz zwiększenie udziału obywateli we współzarządzaniu sprawami publicznymi.

3. Odporne Społeczeństwo Obywatelskie

Priorytet	Kierunek działania
3.1. Zwiększenie udziału organizacji społeczeństwa obywatelskiego w systemie ochrony ludności i obrony cywilnej oraz zarządzania kryzysowego, wspieranie samoorganizacji społeczności lokalnych i powstawania sieci pomocy sąsiedzkiej. 	Wspieranie tworzenia partnerstw antykryzysowych, oraz procedur współpracy administracji publicznej z organizacjami w OLiOC.
	Wspieranie powstawania sieci pomocy sąsiedzkiej i samoorganizacji mieszkańców.
	Wspieranie tworzenia lokalnych programów odporności społecznej oraz inicjatyw zwiększających poziom bezpieczeństwa mieszkańców.
3.2. Rozwój wolontariatu kryzysowego. 	Wspieranie procesu szkolenie i certyfikacji wolontariuszy.
	Wspieranie tworzenia lokalnych systemów szybkiej mobilizacji wolontariuszy.
	Wspieranie integracji wolontariatu kryzysowego z lokalnym systemem OLiOC.
3.3. Budowanie zdolności organizacji i wspólnot lokalnych do reagowania na sytuacje kryzysowe oraz długotrwałe zagrożenia. 	Wspieranie rozwoju edukacji w zakresie bezpieczeństwa i reagowania na kryzysy oraz zagrożenia.
	Wspieranie budowania lokalnych zasobów strategicznych i mechanizmów wzajemnego wsparcia organizacji, umożliwiających utrzymanie działalności podczas kryzysów.
	Wspieranie gotowości operacyjnej organizacji przeciwdziałających kryzysom, ratowniczych i pomocowych.

3.1. Zwiększenie udziału organizacji społeczeństwa obywatelskiego w systemie ochrony ludności i obrony cywilnej oraz zarządzania kryzysowego, wspieranie samoorganizacji społeczności lokalnych i powstawania sieci pomocy sąsiedzkiej

Budowanie odporności państwa wymaga podejścia obejmującego całe społeczeństwo, w którym administracja publiczna, organizacje społeczeństwa obywatelskiego, sektor prywatny oraz mieszkańcy współuczestniczą w przygotowaniu do sytuacji kryzysowych, a następnie reagowaniu i odbudowie po sytuacjach kryzysowych. Odporność społeczna w znacznym stopniu zależy od zdolności obywateli i ich organizacji do współpracy z instytucjami publicznymi

w sytuacjach zagrożeń i kryzysów. Doświadczenia ostatnich lat pokazują, że organizacje, grupy nieformalne oraz lokalne wspólnoty odgrywają istotną rolę w organizowaniu pomocy, przekazywaniu informacji, rozpoznawaniu aktualnych potrzeb oraz mobilizowaniu zasobów społecznych.

Szczególne znaczenie dla bezpieczeństwa lokalnego mają relacje sąsiedzkie, zdolność mieszkańców do samoorganizacji oraz funkcjonowanie lokalnych sieci wsparcia. W sytuacjach kryzysowych to właśnie one często stanowią pierwszy i najbardziej dostępny mechanizm pomocy. Budowanie odporności wymaga zatem rozwijania współpracy pomiędzy organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, mieszkańcami, samorządami oraz służbami odpowiedzialnymi za ochronę ludności i zarządzanie kryzysowe. Organizacje powinny być postrzegane nie tylko jako wykonawcy działań pomocowych, lecz również jako partnerzy uczestniczący w identyfikowaniu zagrożeń, planowaniu działań prewencyjnych, opracowywaniu lokalnych planów odporności oraz ocenie skuteczności podejmowanych działań. Ich znajomość potrzeb mieszkańców oraz zdolność docierania do grup szczególnie narażonych na skutki kryzysów stanowią istotny zasób systemu ochrony ludności.

Realizacja priorytetu będzie obejmować rozwój partnerstw kryzysowych i procedur współpracy z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, włączanie organizacji do lokalnych i regionalnych procesów planowania, ćwiczeń oraz ewaluacji systemów ochrony ludności, wspieranie samoorganizacji mieszkańców i sieci pomocy sąsiedzkiej oraz rozwój lokalnych programów odporności społecznej. Efektem działań powinno być zwiększenie i usprawnienie udziału organizacji społeczeństwa obywatelskiego w systemie ochrony ludności i obrony cywilnej, wzrost zdolności społeczności lokalnych do wzajemnego wspierania się oraz poprawa gotowości do reagowania na kryzysy i zagrożenia.

3.2. Rozwój wolontariatu kryzysowego

Wolontariat kryzysowy stanowi szczególną formę aktywności obywatelskiej ukierunkowaną na udzielanie pomocy w sytuacjach zagrożeń, katastrof, klęsk żywiołowych oraz innych zdarzeń nadzwyczajnych. Pozwala szybko mobilizować zasoby społeczne i angażować obywateli w działania służące ochronie zdrowia, życia i bezpieczeństwa mieszkańców. Jednocześnie wzmacnia postawy solidarności, odpowiedzialności i gotowości do działania na rzecz wspólnoty. Szczególne znaczenie ma rozwijanie wolontariatu międzypokoleniowego, sąsiedzkiego i lokalnego, który wzmacnia więzi społeczne oraz buduje zaufanie i solidarność niezbędne do skutecznego reagowania na sytuacje kryzysowe. Przygotowanie i organizacja wolontariatu kryzysowego powinna uwzględniać potrzeby osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, dzieci, migrantów oraz innych grup szczególnie narażonych na negatywne skutki sytuacji kryzysowych.

Skuteczność wolontariatu kryzysowego zależy od odpowiedniego przygotowania organizacyjnego, kompetencji wolontariuszy oraz sprawnych mechanizmów współpracy ze służbami publicznymi i organizacjami ratowniczymi. Konieczne jest budowanie systemowych rozwiązań umożliwiających szybkie uruchamianie zasobów społecznych tam, gdzie są najbardziej potrzebne.

Realizacja priorytetu będzie obejmować wspieranie szkoleń i certyfikacji wolontariuszy, rozwój lokalnych systemów szybkiej mobilizacji oraz integrację wolontariatu kryzysowego z systemami ochrony ludności i obrony cywilnej. Efektem działań powinno być zwiększenie liczby przygotowanych wolontariuszy, poprawa sprawności reagowania na sytuacje nadzwyczajne oraz większe wykorzystanie potencjału obywatelskiego w działaniach pomocowych.

3.3. Budowanie zdolności organizacji i wspólnot lokalnych do reagowania na sytuacje kryzysowe oraz długotrwałe zagrożenia

Odporność społeczeństwa nie sprowadza się wyłącznie do przygotowania się i osiągnięcia zdolności reagowania na zdarzenia nadzwyczajne i niespodziewane. Obejmuje ona również umiejętność funkcjonowania i adaptacji w warunkach długotrwałych stanów zagrożeń społecznych, gospodarczych, środowiskowych czy bezpieczeństwa, a następnie oznacza również zdolność do usuwania skutków tych stanów i odbudowy oraz uczenia się na podstawie wcześniejszych doświadczeń. Kluczowe znaczenie ma tutaj zdolność organizacji społeczeństwa obywatelskiego i społeczności lokalnych do utrzymywania ciągłości działania, współpracy oraz wzajemnego wsparcia nawet w trudnych warunkach.

Wspólnoty lokalne dysponujące odpowiednią wiedzą, zasobami i sieciami współpracy są lepiej przygotowane do radzenia sobie ze skutkami kryzysów – w ich trakcie najszybciej docierają do osób najbardziej poszkodowanych – oraz do niezwłocznej odbudowy po ich wystąpieniu. Ponadto wspierają odbudowę więzi społecznych oraz wzmacniają zdolność wspólnot lokalnych do adaptacji do nowych warunków. Istotne jest rozwijanie kompetencji mieszkańców, wzmacnianie gotowości organizacji pomocowych i ratowniczych oraz tworzenie mechanizmów umożliwiających utrzymanie aktywności społecznej w warunkach niepewności i zaburzenia funkcjonowania instytucji i służb państwa.

Realizacja priorytetu będzie obejmować rozwój edukacji w zakresie przeciwdziałania kryzysom i przygotowania na nie, bezpieczeństwa i reagowania kryzysowego, ale również budowanie lokalnych zasobów strategicznych i mechanizmów wzajemnego wsparcia organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz wzmacnianie gotowości operacyjnej organizacji ratowniczych i pomocowych. Efektem działań powinno być zwiększenie zdolności adaptacyjnych organizacji i wspólnot lokalnych, poprawa przygotowania społeczeństwa na sytuacje nadzwyczajne i kryzysowe oraz wzmocnienie odporności państwa.

System realizacji Strategii

Ze względu na to, że społeczeństwa obywatelskiego nie da się opisać tylko kategoriami horyzontalnymi lub sektorowymi, system wdrażania Strategii opiera się na modelu wielopoziomowego zarządzania angażującego administrację rządową, samorządową, organizacje społeczeństwa obywatelskiego i inne podmioty będące partnerami zarówno dla administracji publicznej, jak i społeczeństwa obywatelskiego.

Instytucja zarządzająca i koordynująca

Instytucją zarządzającą i odpowiedzialną za realizację Strategii, a także za koordynację i jej wdrażanie jest Komitet do spraw Pożytku Publicznego. Do jego zadań należy:

- określanie strategicznych kierunków zarządzania wdrażaniem Strategii,
- zatwierdzanie okresowych raportów/ewaluacji z realizacji Strategii,
- podejmowanie decyzji dotyczących aktualizacji Strategii,
- koordynacja współpracy międzyresortowej w zakresie wdrażania Strategii,
- przedstawianie Radzie Ministrów okresowych informacji o stanie realizacji Strategii.

Zgodnie z przedstawionymi w koncepcji kierunkami planowanych działań wśród kluczowych podmiotów realizujących te działania znajdą się:

- Kancelaria Prezesa Rady Ministrów,
- Ministerstwo Cyfryzacji,
- Ministerstwo Edukacji Narodowej,
- Ministerstwo Finansów,
- Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej,
- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego,
- Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
- Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
- Ministerstwo Rozwoju i Technologii,
- Ministerstwo Sportu i Turystyki,

- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji,
- Rządowe Centrum Bezpieczeństwa,
- Narodowy Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.

Udział przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego w zarządzaniu Strategią na poziomie centralnym

W systemie zarządzania Strategią zaangażowani będą na zasadach partnerstwa przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego. Strona pozarządowa w Radzie Działalności Pożytku Publicznego działającej przy Przewodniczącym Komitetu będzie realizować m.in. następujące zadania:

- identyfikowanie rodzących się barier, wyzwań i problemów przy realizacji Strategii,
- zgłaszanie rekomendacji zmian,
- opiniowanie corocznych raportów z realizacji Strategii,
- udział w monitorowaniu i ewaluacji Strategii.

Współpraca i koordynacja na poziomie regionalnym i lokalnym

Z uwagi na to, że wiele działań strategicznych ma charakter lokalny lub regionalny i powiązane są one ściśle z aktywnością jednostek samorządu terytorialnego, dla zapewnienia efektywności Strategii planowane jest utworzenie terytorialnych systemów monitorowania i współpracy przy realizacji Strategii. Terytorialne systemy współpracy i monitorowania realizacji Strategii powinny uwzględniać zasadę partnerstwa oraz wielopoziomowego zarządzania, wzmacniając współpracę administracji publicznej, organizacji społeczeństwa obywatelskiego, środowisk naukowych i innych interesariuszy rozwoju lokalnego i regionalnego. Kluczowe znaczenie w tym systemie będzie miała współpraca pełnomocników wojewodów ds. społeczeństwa obywatelskiego z ich odpowiednikami działającymi przy jednostkach samorządu terytorialnego oraz z radami działalności pożytku publicznego. Zadania takich tworzonych oddolnie gremiów to:

- koordynacja współpracy,
- identyfikowanie barier i problemów przy wdrażaniu Strategii,
- podejmowanie inicjatyw i wypracowywanie rozwiązań o charakterze lokalnym i regionalnym,
- zgłaszanie rekomendacji zmian.

Finansowanie Strategii

Finansowanie realizacji Strategii opierać się będzie na modelu mieszanym, uwzględniającym budżet państwa, Fundusz Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, budżety jednostek samorządu terytorialnego oraz środki różnych funduszy celowych. Przewidziany jest również udział funduszy Unii Europejskiej oraz środki z programów Unii Europejskiej obejmujących działania w obszarze społeczeństwa obywatelskiego. Wspierane będą działania służące dywersyfikacji źródeł finansowania organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększaniu udziału finansowania instytucjonalnego i wieloletniego, wzmacniającego trwałość i niezależność organizacji.

Monitorowanie i ewaluacja Strategii

W systemie monitorowania kluczowymi wskaźnikami oddziaływania strategicznego będą między innymi:

- odsetek obywateli angażujących się w działania społeczne lub obywatelskie w ciągu ostatnich 12 miesięcy,
- odsetek obywateli deklarujących, że większości ludzi można ufać,
- odsetek organizacji deklarujących możliwość wpływu na polityki publiczne,
- odsetek organizacji oceniających swoją sytuację finansową jako stabilną,
- odsetek obywateli deklarujących realny wpływ na sprawy lokalne,
- odsetek organów administracji publicznej posiadających przyjęte standardy współpracy i program współpracy z organizacjami,
- liczba organizacji uczestniczących w systemie ochrony ludności i obrony cywilnej na poziomie lokalnym, wojewódzkim i centralnym.

Poza wskaźnikami kluczowymi dla poszczególnych działań operacyjnych będą ustanowione wskaźniki operacyjne.

W systemie monitorowania i ewaluacji przewiduje się ewaluację śródokresową i końcową oraz raporty z realizacji Strategii, które powstawać będą przy partycypacyjnym zaangażowaniu przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego.

Komitet do spraw
Pożytku Publicznego
Strategia Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
Decyzja Komitetu ds. Pożytku Publicznego o rozpoczęciu prac nad Strategią Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
Przegląd aktualnych opinii, postulatów i rekomendacji organizacji sektora społecznego w Polsce
Zebranie i analiza propozycji organizacji pozarządowych i obywateli przekazanych w webankiecie
Warsztaty problemowe z Radą Działalności Pożytku Publicznego
Opracowanie Diagnozy sytuacji społeczeństwa obywatelskiego w Polsce
Opracowanie i konsultacje ramowej koncepcji projektu Strategii
Rozpatrzenie uwag do projektu koncepcji i przyjęcie raportu z konsultacji przez Komitet do spraw Pożytku Publicznego
Skierowanie projektu Strategii do Komitetu Koordynacyjnego do Spraw Polityki Rozwoju i Zespołu do spraw Programowania Prac Rządu
Konsultacje publiczne, uzgodnienia międzyresortowe i opiniowanie projektu Strategii
Rozpatrzenie uwag z konsultacji publicznych, opiniowania, uzgodnień międzyresortowych i opracowanie ostatecznego projektu Strategii
Skierowanie projektu Strategii do rozpatrzenia przez Stały Komitet Rady Ministrów
Przyjęcie Strategii Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego przez Radę Ministrów
Wdrożenie Strategii Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego